

سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی		رشته: ادبیات و علوم انسانی		ساعت شروع: ۹ صبح		مدت امتحان: ۹۰ دقیقه	
سال سوم آموزش متوسطه				تاریخ امتحان: ۱۳۹۰ / ۶ / ۱۹			
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در شهریور ماه سال ۱۳۹۰				مرکز سنجش آموزش و پرورش http://aee.medu.ir			
ردیف		سؤالات					
نمره							
۱	بیتی که هر دو مصراع آن « قافیه » داشته باشد ، چه نام دارد؟						
۲	واژه ای بنویسید که با کلمه ی « دوست » هم وزن باشد.						
۳	درون مایه ی مثنوی « حدیقه الحقیقه ی سنایی » را بنویسید.						
۴	بنیان گذار قالب « مسقط » کیست؟						
۵	شعر زیر در قالب « دوبیتی » سروده شده است یا « رباعی » ؟ چرا؟ « وقت است که در بر آشنایی بزنیم تا بر گل و سبزه تکیه جایی بزنیم زان پیش که دست و پا فروبندد مرگ آخر کم از آن که دست و پای بزنیم »						
۶	با توجه به بیت « تو همچو صبحی و من شمع خلوت سخرم تبسمی کن و جان بین که چون همی سپرم » الف) کدام یک از تشبیهات به کار رفته در بیت « رساتر » ، « زیباتر » و « مؤثرتر » است؟ این تشبیه را دقیقاً مشخص کنید. ب) برای فهم این « تشبیه » باید به سراغ کدام واژه رفت؟						
۷	ویژگی مشترک « طرفین تشبیه » را در تشبیهات موجود در بیت زیر، بیابید. « از بس که کوتاه است و سیه زلف یار من گویی که روز من بُود و روزگار من »						
۸	باتوجه به بیت « ز تاب آتش دوری، شدم غرقِ عرق چون گل بیار ای باد شبگیری نسیمی زان عرق چینم » الف) یک « تشبیه بلیغ » در بیت ، بیابید و نوع آن را بنویسید. ب) حذف کدام پایه های تشبیه ، سبب پیدایش این نوع تشبیه می شود؟						
۹	با توجه به بیت زیر، به سؤالات پاسخ دهید. « هزاران نرگس از چرخ جهان گرد فرو شد تا برآمد یک گل زرد » الف) « گل زرد » استعاره از چیست؟ ب) واژه ی مشخص شده ، چه نوع استعاره ای است؟ پ) یک استعاره ی دیگر شبیه به این نوع استعاره ، در بیت بالا مشخص کنید.						
۱۰	« استعاره » ی به کار رفته در بیت زیر را ، به گونه ای به « تشبیه » تبدیل کنید که همه ی « پایه های تشبیه » در آن دیده شود. « گرچه من خود ز عدم دل خوش و خندان زادم عشق آموخت مرا شکل دگر خندیدن »						
« ادامه ی سؤالات در صفحه ی دوم »							

سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته: ادبیات و علوم انسانی	ساعت شروع: ۹ صبح	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
سال سوم آموزش متوسطه		تاریخ امتحان: ۱۳۹۰ / ۶ / ۱۹	
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در شهریور ماه سال ۱۳۹۰		مرکز سنجش آموزش و پرورش http://aee.medu.ir	
ردیف	سؤالات		
	نمره		
۱۱	استعاره ی موجود در کدام مصراع « اغراق » بیشتری دارد؟ این « استعاره » را مشخص کنید و نوع آن را بنویسید. « تو را ز کنگره ی عرش می زنند صغیر ندانمت که در این دامگه چه افتاده است؟ »		
۱۲	با توجه به عبارت زیر، به سؤالات پاسخ دهید. « دیدم که نفسم در نمی گیرد و آتشم در هیضم تر اثر نمی کند.» الف) « قرینه » ی مجاز مشخص شده را، بنویسید. ب) نوع « علاقه » ی مجاز را با ذکر علت، بیان کنید.		
۱۳	مفهوم « مجازی » واژه های مشخص شده را، بنویسید. الف) آن کس که به دینار و درم خیر نیندوخت ب) دفتر فکرت بشوی، گفته ی سعدی بگوی پ) گر نبندی زین سخن تو خلق را سر عاقبت اندر سر دینار و درم کرد دامن گوهر بیار بر سر مجلس ببار آتشی آید بسوزد خلق را		
۱۴	جمله ای بنویسید و در آن واژه ی « ماه » را در مفهوم « مجازی » به کار ببرید.		
۱۵	در بیت های زیر « کنایه » ها را بیابید و مفهوم هر « کنایه » را بنویسید. الف) و گر گشته گردد به دشت نبرد ب) همینست بسنده است اگر بشنوی شود نزد شاهان مرا روی زرد که گر خار کاری، سمن نذر وی		
۱۶	در بیت زیر، تکرار آگاهانه ی صامت و مصوت بر غنای موسیقی « درونی » و « لفظی » بیت، مؤثر است. « شب است و شاهد و شمع و شراب و شیرینی غنیمت است چنین شب که دوستان بینی »		
۱۷	کدام یک از بیت های زیر، نمونه ی مناسبی برای آرایه ی « تصدیر » است؟ چرا؟ الف) ای زبان هم گنج بی پایان تویی ب) طَیران مرغ دیدی تو ز پای بند شهوت ای زبان هم رنج بی درمان تویی به درآی تا ببینی طَیران آدمیت		
۱۸	واژه ای بنویسید که با کلمه ی « سیب » سجع « مطرف » داشته باشد.		
۱۹	نوع « سجع » های موجود در عبارت های زیر را بنویسید و کلمات مسجعی را که، ارزش موسیقایی بیش تری دارند؛ مشخص کنید. الف) هر که با بدان نشیند، نیکی نبیند. ب) طالب علم عزیز است و طالب مال ذلیل است.		
	« ادامه ی سؤالات در صفحه ی سوم »		

سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته: ادبیات و علوم انسانی	ساعت شروع: ۹ صبح	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
سال سوّم آموزش متوسطه	تاریخ امتحان: ۱۳۹۰ / ۶ / ۱۹		
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در شهریور ماه سال ۱۳۹۰	مرکز سنجش آموزش و پرورش http://aee.medu.ir		
ردیف	سؤالات	نمره	

۲۰	در کدام عبارت ، آرایه ی « ترصیع » وجود دارد؟ دلیل خود را بنویسید. الف) عقل گفت: من دبیر مکتب تعلیمم . عشق گفت: من عبیر نافه ی تسلیمم. ب) بر ظاهرش عیب نمی بینم و در باطنش غیب نمی دانم.	۱
۲۱	در بیت های زیر « جناس » ها را مشخص کنید و نوع هر « جناس » را به طور دقیق بنویسید. الف) مَلِک را همین مُلک پیرایه بس ب) موج ها خوابیده اند ، آرام و رام که راضی نگردد به آزار کس طبل طوفان از نوا افتاده است	۱/۵
۲۲	در بیت « گلاب است گویی به جویش روان الف) « جناس » موجود در میان کدام واژه ها ، از « موسیقایی » ترین نوع جناس است؟ ب) نام این نوع « جناس » و معنی هر کدام از ارکان آن را بنویسید.	۱
۲۳	در بیت زیر ، شاعر با اشاره به داستان از آرایه ای معنوی به نام بهره گرفته است. « ز حسرت لب شیرین هنوز می بینم که لاله می دمد از خون دیده ی فرهاد »	۰/۵
۲۴	در هر یک از بیت های زیر، ارتباط میان واژه های مشخص شده ، سبب پیدایش کدام آرایه های ادبی شده است؟ الف) سر نیزه و نام من مرگ توست ب) این دشمنی ای دوست که با من به جفا سَرَت را ببايد ز تِن دَسْت شُست آخِر کردی نَخست می دانستم	۱
۲۵	عبارت « آمیختن دو یا چند حس در کلام؛ به گونه ای که با ایجاد موسیقی معنوی، به تأثیر سخن بیفزاید و سبب زیبایی آن شود » تعریف کدام آرایه ی معنوی است؟ در بیت زیر، این آرایه را بیابید. « گلوی مرغ سحر را بُریده اند و هنوز بر این شط شفق آواز سرخ او باقی است »	۰/۵
۲۶	با توجه به بیت « هر کو نکاشت مهر و ز خوبی گلی نچید الف) کدام واژه دو معنی دارد و خالق « موسیقی معنوی » بیت است؟ ب) معانی مختلف این واژه را بنویسید . در رهگذار باد نگهبان لاله بود » پ) مصراع دوّم بیت ، با کدام معنی « تناسب » دارد؟	۱
۲۷	یک مثال که حاوی « اغراق » باشد ، خلق کنید و بنویسید.	۰/۵
۲۸	در هر یک از بیت های زیر ، کدام یک از آرایه های « اشتقاق » ، « تضمین » ، « تناقض » و « حُسن تعلیل » وجود دارد؟ قسمت هایی را که نشان دهنده ی این آرایه هاست ؛ مشخص کنید. الف) گوش ترخمی کو کز ما نظر نپوشد ب) دلم خانه ی مهر یار است و بس پ) شادی مجلسیان در قدم و مقدم توست ت) خیز تا خاطر بدان تُرک سمرقندی دهیم دستِ غریق یعنی فریاد بی صداییم از آن می نگنجد در آن کین کس جای غم باد مر آن دل که نخواهد شادت کز نسیمش بوی جوی مولیان آید همی	۲
۲۰	« موقّق باشید »	

باسمه تعالی

راهنمای تصحیح سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته: علوم انسانی	ساعت شروع: ۹ صبح
سال سوم آموزش متوسطه	تاریخ امتحان: ۱۳۹۰ / ۶ / ۱۹	
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در شهریور ماه ۱۳۹۰	مرکز سنجش آموزش و پرورش http://aee.medu.ir	

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۱	مصرّع (۰/۲۵)	۰/۲۵
۲	عقل (یا هر واژه ی درست دیگر) (۰/۲۵)	۰/۲۵
۳	عارفانه (۰/۲۵)	۰/۲۵
۴	منوچهری دامغانی (۰/۲۵)	۰/۲۵
۵	رباعی (۰/۲۵) زیرا با یک « هجای بلند» آغاز شده است. (۰/۲۵)	۰/۵
۶	الف) من شمع خلوت سحرم (۰/۲۵) ب) شمع یا شمع خلوت سحرم (یا واژه ای که مشبّه به است) (۰/۲۵)	۰/۵
۷	کوتّه (کوتاهی) (۰/۲۵) سیّه (سیاهی) (۰/۲۵)	۰/۵
۸	الف) آتش دوری (۰/۲۵) تشبیه بلیغ اضافی (اضافه ی تشبیهی) (۰/۲۵) ب) ادات تشبیه (۰/۲۵) وجه شبه (۰/۲۵)	۱
۹	الف) خورشید (۰/۲۵) ب) استعاره ی مصرّحه (آشکار) (۰/۲۵) پ) نرگس (یا چرخ) (۰/۲۵)	۰/۷۵
۱۰	عشق (۰/۲۵) مثل (۰/۲۵) معلّمی (۰/۲۵) مرا شکل دگر خندیدن آموخت. (۰/۲۵) (یا عشق (۰/۲۵) مثل (۰/۲۵) معلّمی (۰/۲۵) شکل دگر خندیدن را به من آموخت. (۰/۲۵))	۱
۱۱	مصرّاع اوّل (یا تو را ...) (۰/۲۵) استعاره: کنگره ی عرش (۰/۲۵) نوع استعاره: مکنّیه (کنایی) (۰/۲۵)	۰/۷۵
۱۲	الف) در نمی گیرد (۰/۲۵) ب) علاقه ی سببیه (۰/۲۵) زیرا نفّس سبب سخن است. (یا هر مفهوم مشابه و درست دیگر) (۰/۲۵)	۰/۷۵
۱۳	الف) اندیشه (فکر) (۰/۲۵) ب) مردم (افراد، انسان ها، حاضران) (۰/۲۵) پ) دهان (۰/۲۵)	۰/۷۵
۱۴	ماه دشت لاله ها را روشن کرده بود. (یا هر پاسخ درست و مناسب دیگر) (۰/۵)	۰/۵
۱۵	الف) کنایه: « روی زرد» (۰/۲۵) مفهوم کنایه: « شرمنده شدن، خجل شدن» (یا هر مفهوم درست و مشابه دیگر) (۰/۲۵) ب) کنایه: « خار کاری، سمن نذروی» (یا مصرّاع دوّم) (۰/۲۵) مفهوم کنایه: « کار بد پایانی خوب نخواهد داشت.» (یا هر مفهوم درست و مشابه دیگر) (۰/۲۵)	۱
	«ادامه در صفحه ی دوّم»	

باسمه تعالی

راهنمای تصحیح سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته: علوم انسانی	ساعت شروع : ۹ صبح
سال سوم آموزش متوسطه	تاریخ امتحان : ۱۳۹۰ / ۶ / ۱۹	
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در شهریور ماه ۱۳۹۰	مرکز سنجش آموزش و پرورش http://aee.medu.ir	

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۱۶	صامت «ش» (۰/۲۵) مصوت کوتاه «أ» (۰/۲۵)	۰/۵
۱۷	بیت «ب» (یا طیران مرغ دیدی ...) (۰/۲۵) زیرا واژه ی «طیران» در آغاز و پایان بیت ، تکرار شده است. (۰/۲۵)	۰/۵
۱۸	«طیب» (یا هر واژه ی درست دیگر) (۰/۲۵)	۰/۲۵
۱۹	الف) «سجع متوازی» (۰/۲۵) ب) «سجع متوازن» (۰/۲۵) «نشیند» و «نبیند» (۰/۲۵)	۰/۷۵
۲۰	عبارت «ب» (یا بر ظاهرش...) (۰/۵) زیرا تمام سجع های این «موازنه» (۰/۲۵) از نوع «متوازی» است. (۰/۲۵)	۱
۲۱	الف) جناس: «مَلِك» و «مَلِك» (۰/۲۵) نوع جناس: «ناقص حرکتی» (۰/۲۵) جناس: «بَس» و «كس» (۰/۲۵) نوع جناس: «ناقص اختلافی» (۰/۲۵) ب) جناس: «آرام» و «رام» (۰/۲۵) نوع جناس: «ناقص افزایشی» (۰/۲۵) (در تعیین نوع جناس، به ذکر «حرکتی» ، «اختلافی» و «افزایشی» نمره تعلق می گیرد.)	۱/۵
۲۲	الف) «روان» و «روان» (۰/۲۵) ب) «جناس تام» (۰/۲۵) «روان» در مصراع اول به معنای «جاری» (۰/۲۵) و «روان» در مصراع دوم به معنای «روح» (۰/۲۵) است.	۱
۲۳	«فرهاد و شیرین» (یا عشق فرهاد به شیرین یا هر توضیح درست و مشابه دیگر) (۰/۲۵) «تلمیح» (۰/۲۵)	۰/۵
۲۴	الف) «مراعات نظیر» (۰/۵) ب) «تضاد» (۰/۵)	۱
۲۵	«حس آمیزی» (۰/۲۵) «آواز سرخ» (۰/۲۵)	۰/۵
۲۶	الف) «لاله» (۰/۲۵) ب) «گل لاله» (۰/۲۵) ، «چراغی شبیه به گل لاله» (۰/۲۵) پ) با هر دو معنی «تناسب» دارد. (۰/۲۵)	۱
۲۷	«صبر او کوه را آب کرد.» (یا هر پاسخ درست دیگر) (۰/۵)	۰/۵
۲۸	الف) «تناقض» (بیان نقیضی ، متناقض نما، پارادوکس) (۰/۲۵) «فریاد بی صدا» (۰/۲۵) ب) «حَسَن تعلیل» (۰/۲۵) مصراع اول (دلم خانه ی ...) (۰/۲۵) پ) «اشتقاق» (۰/۲۵) «قدم» و «مقدم» (۰/۲۵) ت) «تضمین» (۰/۲۵) «بوی جوی مولیان آید همی» (۰/۲۵)	۲
	«خدا قوت»	۲۰